

ЗА

Орган парткому, ректорату,
комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського ордена Трудового
Червоного Прапора
державного університету
ім. І. І. Мечникова

НАУКОВІ КАДРИ

РІК ВИДАННЯ
XXXV

№ 26 (976)
24 ЖОВТНЯ
1969 р.

Ціна 2 коп.

Хай живе марксизм-ленінізм —
вічно живе інтернаціональне
вчення, провідна зірка трудя-
щих усіх країн в боротьбі проти
імперіалізму, за перемогу со-
ціалізму і комунізму!

(Із Закликів ЦК КПРС до 52-ої річниці
Великої Жовтневої соціалістичної революції).

ФОРУМ ІСТОРИКІВ

В НАШОМУ університеті в зв'язку з підготовкою до сторіччя від дня народження В. І. Леніна відбулась республіканська сесія з наукових проблем історії громадянської війни на Україні. Це вже не перша сесія істориків, що скликається в нашому вузі. Кафедра історії СРСР та інші кафедри історичного факультету стали важливим опорним пунктом вивчення історії Великої Жовтневої соціалістичної революції та громадянської війни на Україні.

Наукова сесія пройшла при активній участі наукових рад Академій наук СРСР та УРСР з проблем Жовтневої революції і громадянської війни.

На сесії виступили з доповідями крупні спеціалісти нашої країни — вчені Москви, Києва, Харкова, Одеси та інших міст.

Доповідь «Актуальні проблеми історії громадянської війни на Україні» прочитав член-кореспондент Академії наук, голова наукової Ради Академії наук УРСР М. І. Супруненко. Інтерес викликала доповідь професора С. І. Городецького (Москва) — «В. І. Ленін і вивчення історії громадянської війни», професора Ю. Ю. Кандуфора — «В. І. Ленін і зміцнення союзу робітничого класу і селянства в період громадянської війни» (Київ), професора І. І. Рибалко — «В. І. Ленін про співвідношення класових сил на Україні в період громадянської війни» (Харків), доктора історичних наук С. М. Пархомчука — «Стан вивчення діяльності інтернаціоналістів на Україні» (Київ), професора М. Ю. Раковського — «Особливості громадянської війни на півдні України» та інші.

На сесії розгорнулось активне обговорення доповідей. В дискусії взяли участь доценти Д. Бельфор, А. Тіхун, П. Чухрій, П. Воробей, професор М. Рубач, аспірант К. Савицький та багато інших.

З інформацією про плани роботи координаційних наукових рад Академій наук СРСР та УРСР з проблеми «Історія Великої Жовтневої соціалістичної революції та громадянської війни» виступили доктори історичних наук Г. Рейхберг і М. Рубач.

Сесія прийняла ряд практичних рекомендацій, спрямованих на подальше вивчення актуальних проблем історії громадянської війни, гідну зустріч сторіччя від дня народження В. І. Леніна.

Радянські вчені, конструктори,
інженери і техніки! Активно
боріться за прискорення темпів
науково-технічного прогресу!

(Із Закликів ЦК КПРС до 52-ої річниці
Великої Жовтневої соціалістичної революції).

КОСМІЧНІ ДАЛІ

Дальні далі — для
людини,

Там новий жаданий світ.

І вершини, і глибини

Ваблять, як весінній цвіт.

Вища мудрість —
все пізнати —

Найглибшу глибину,

Щоб цвіла Вітчизна-мати,

Як врожаї на лану.

Дальні космосу вершини

В кожній творчій справі є:

Є у швидкості машини,

В тих, хто сталь вогненну
лє.

Є у гамі і в акорді,

В леті мрій, палких ідей.

Є у кожному рекорді,

В кожній праці
для людей.

Іх сягає той, хто лине

До вершин, краси октав,

Хто пізнав ціну хвилини

Й комунізму світлу яв.

Ветеранів зміна лине

В майбуття, в нові світи.

Мужне плем'я соколине,

Ленін шлях твій освітив.

С. ГРИГОРАШ.

ДЕВ'ЯТА МІЖВУЗІВСЬКА

ЩОЙНО закінчила роботу дев'ята республіканська міжвузівська конференція з питань випаровування, горіння і газової динаміки дисперсних систем.

В конференції взяли участь учені з багатьох міст нашої країни.

На пленарному засіданні з вступним словом до учасників конференції звернувся ректор університету професор О. І. Юрженко. Про сучасний стан теорії волокнистих фільтрів повідомив присутній доктор хімічних наук М. А. Фукс (Москва). Була представлена на конференції і доповідь товаришів з Москви Ю. Фролова, А. Короткова, О. Лейпунського, П. Похил на тему: «Про повноту згорання конденсованих сумішей, які містять частки металу».

Потім робота конференції тривала по секціях. Працювали три секції: низькотемпературних процесів в аерозолях з підсекціями «Фізика водяного аерозоля» та «аерозолі в техніці», секція фізики горіння і газової динаміки і секція тепло- і масообміну.

Робота конференції тривала шість днів. Кожен день роботи був досить таки насиченим.

Особливий інтерес викликали доповіді товаришів з Москви Б. Дерягіна та П. Смирнова —

«Вплив молекулярних сил на дифузний осадок гідро- і аерозолей»; з Ленінграда—В. Блиннова та В. Добриніна «Про випаровування крапель у повітряному потоці»; В. Нужного, Ю. Шиманського та М. Михайленко — «Дослідження швидкості випаровування крапель води в атмосфері CO₂».

Цікавою для учасників секції горіння і газової динаміки була доповідь доктора фізико-математичних наук М. М. Бахмана, який разом з В. І. Брагинським виконали важливе дослідження.

В конференції взяли участь і вчені нашого університету професор В. О. Федосєєв, доценти С. К. Асланов, Д. І. Поліщук, М. М. Чесноков, В. І. Глухов та С. Е. Селіванов.

Робота конференції закінчилась пленарним засіданням, на якому товариші з Києва О. Кремнев, А. Долинський, К. Малецька, Н. Радченко представили доповідь «Випаровування крапель розчинів у високотемпературному повітряному середовищі». Доктор фізико-математичних наук А. Д. Марголін зробив доповідь на тему: «Турбулентне горіння порохів».

НА ФОТО: вчені, представники різних міст нашої країни, діляться враженнями про шойно почуте на конференції.

М. І. Калінін сказав: «Вчителем треба народитись, а не тільки зробитись». І у них, у цих п'ятикурсників з філологічного — Інни Візнер, Ганни Носкової, Надії Розайленко і Тетяни Кондратської — є покликання. Воно відчувається і в їх стриманій радості перед входом до школи, і старанно підготовленому і продуманому уроці, а особливо — в цьому вже звичному такому теплому слові «мої», зрозумілому всім, кого об'єднує професія вчителя. Покликання у них є. А визнання? До нього, звичайно, ціла вічність.

Учні сидять дуже тихо. Надя знає: це не тому, що в класі є їх вчителька, яка повинна підстраховувати практикантку. Вони сиділи б так само тихо, якби Надя залишилась наодинці з ними. Адже це тільки п'ятикласники, а вона тут вчитель і, здається, суворий.

Надя оглядає учнів, запитує ледь посміхаючись:

— Ну хто бажає одержати добру оцінку?

Зразу піднімає руку Таня Синицина, чорноока дівчинка, про яку Надя з першого уроку подумала: «Яксь дика, залякана. Чомусь не здружилась з класом, не виявляє особливого, видно, інтересу і до навчання: в журналі — одні трійки».

— Вона в нас недотепа, — так безапеляційно заявили однокласники.

А тиждень тому Таня одержала п'ятірку за прочитаний уривок

І ВИЗНАННЯ

з «Мертвої царівни» О. Пушкіна Надя її похвалила. Смішно було бачити, як підштовхували один одного однокласники, киваючи в бік Тані. А вона сиділа щаслива, горда і віддано дивилась на Надю, зрідка, правда, оглядаючись по боках, начебто говорила: «Ну, що ви тепер скажете, коли сама вчителька сказала, що я молодець?».

— Ну хто бажає одержати лишню п'ятірку? — говорить Надя. — Сміливіше!..

— Сміливіше, Надю, — підбадьорює методист перед дверима 8 «А».

— Боюся...
І урок не вийшов. Не вклася в час.

— І нащо він тобі потрібен був той хлопчисько. Поставила б зразу двійку, — співають Наді, — а ти 20 хвилин возилась з ним, адже він нарештє.

— А все-таки він щось зрозумів. Вчора зовсім мовчав.

Вони сидять в кабінеті російської мови і літератури. Ганя перевіряє зошити «своїх» дев'ятикласників, зосереджена і дуже серйозна. І раптом — голосно сміється.

— Ви тільки послухайте, ні, послухайте, яка сучасна асоціація. І вголос читає:

— Катерина — промінь світла в темному царстві. Вона, правда, боїться відверто виступити проти

нього, адже її зітруть в пральний порошок!

Сміються всі.

І знову тиша. А через деякий час голос Наді:

— Так. Він все-таки щось зрозумів.

— Ти про кого?

— Про того, з 8 «А».

— Зрозуміли б все, коли б часу було більше, — зауважує завжди спокійна, розсудлива Інна. — Спробуй-но вклади всю петрівську епоху в один урок.

У неї щойно пройшов урок у восьмому класі, як завжди дуже вдало.

Зараз вона читає якусь книжку — готується до диспуту, який має відбутись у дев'ятому класі на тему: «Твій ідеал».

Трохи пізніше додає:

— Подумайте тільки, учні запитують, чи на диспуті оцінки ставлять?..

— Чи таке ще буде завтра, — глибокодумно кидає хтось.

* * *

А завтра буде знову метушливий шкільний день. Перед дзвоником Надя старанно витре залишки косметики.

Підуть в свої класи. Інна відмінно проведе урок. Правда, трохи заплуває семикласників склад-

ним терміном «субстантивований іменник». Укладеться в час Надя, а хлопчина з неспокійного 8 «А», нарешті, одержить трійку. Таня поведе своїх учнів в музей західного мистецтва, Ганя — в картинну галерею. Буде звичайний шкільний день. І нехай ще не скоро їм, як улюбленим вчителям, будуть приносити квіти не тільки в свята, ще не скоро будуть приходити до них за порадою і зовсім далеко до того часу, коли їх учні людям віддаватимуть те, що вклали в їх душі вони — майбутні вчителі. Але в них є покликання. А до визнання ще «ціла вічність», в якій зроблено на педагогічній практиці перші несміливі, але такі важливі кроки.

Л. БЕЛОЗЬОРОВА.

В ШКОЛІ

ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ КЕРІВНИЦТВА ПЕДАГОГІЧНОЮ ПРАКТИКОЮ СТУДЕНТІВ

ВАЖКО назвати таку галузь вивісських заходів, де б знання психології відігравали більшу роль, ніж у педагогічній практиці студентів. Це обґрунтовується, поперше, тим, що знання психології потрібні для формування у людини діалектико-матеріалістичного світогляду, бо психологія, як зазначав В. І. Ленін на сторінках «Філософських зошитів», є одно з джерел діалектичного матеріалізму. Одночас з тим треба пам'ятати, що процеси навчання і виховання, які реалізуються у стосунках людини з людиною, не можуть бути правильно організовані без знання психології.

На жаль, у педагогічній роботі ще недостатньо використовуються ті досягнення психологічної науки, які безпосередньо скеровані на поліпшення педагогічної справи.

Це обумовлює відповідальність та великий обсяг роботи психолога, який бере участь в керівництві педагогічною практикою студентів у школі. Він повинен допомагати практикантам у підготовці до уроків, особливо з тих розділів навчальної програми, які потребують спеціальних психологічних знань, наприклад, при викладенні основних положень теорії Дарвіна, які неможливо по-справжньому усвідомити, не розуміючи закономірностей розвитку психіки тварин. Із закономірностями історичного розвитку психіки людини практикант повинен ознайомити учнів, коли в процесі шкільного викладання розглядається питання про походження людини.

Психологу, який працює в школі, належить також подати велику допомогу практикантам у проведінні на наукових засадах антирелігійного виховання, яке пов'язується з викладанням історії, суспільствознавства, літератури, хімії, астрономії та інших дисциплін, а також і з різними видами позакласної та позашкільної роботи.

Цим далеко не закінчується перелік тих завдань, які постають перед психологом, коли він допомагає практикантам у піднесенні ідейного змісту їх уроків.

ОСОБЛИВО велика роль психолога у тих напрямках його роботи з практикантами, які стосуються методики викладання різних шкільних дисциплін. Він повинен навчати майбутніх вчителів вміло сполучати внутрішню логіку думок, що складають зміст того чи іншого розділу науки, з психологічними закономірностями сприймання даного матеріалу учнями різного віку.

Кожен метод викладання є спроба досягнути найбільшої його ефективності у порівнянні з іншими методами. Отже, психолог повинен з'ясувати практикантам, на яких психологічних засадах будується ефективність викладання. Тут мова йтиме і про роль окремих аналізаторів (зорового, слухового, рухового та інших) в процесі сприймання та запам'ятовування навчального матеріалу; і про те, як викликається свідоме ставлення учнів до предмету, викладання, інтерес до нього, як організується та підтримується увага учнів на уроці. Сюди ж має відношення величезної ваги питання про те, як пов'язується на різних вікових ступенях пояснення навчального матеріалу з його унаочненням. У кожному конкретному випадку цю проблему неможливо правильно розв'язати без знання психології.

На озброєння психологічними знаннями треба орієнтувати студентів-практикантів і в процесі ознайомлення їх з організацією та методами програмованого навчання.

Правильне розв'язання всіх цих і багатьох інших питань з допомогою психології являє собою значний внесок у справу наукової організації педагогічної праці. Тому під час аналізу уроку студента-практиканта необхідно орієнтуватися також і на низку психологічних вимог до нього: 1) як відповідає зміст уроку, його структура, методи не тільки його меті, але й віковим особливостям учнів, що слухали цей урок; 2) чи мало місце свідоме відношення учнів до навчального матеріалу, чим воно було викликане, чим підтриму-

валосся; 3) як викликалась та підтримувалась увага учнів на уроці; 4) чи було забезпечено учителем ефективне засвоєння учнями навчального матеріалу, яке неможливо без розуміння ним вікових та індивідуальних особливостей учнів, без вміння викликати у них інтерес до навчального матеріалу; 5) якість тих знань, які придбали учні на уроці: точність, повнота, стійкість, усвідомленість, вміння застосовувати на практиці.

Поведінка учителя на уроці, його вміння проявляти достатній педагогічний такт повинні стати предметом самого ретельного аналізу. Теж саме слід сказати і про поведінку учнів на уроці. Треба на психологічних засадах проаналізувати їх ставлення до викладача, причини визнання або невизнання дітьми його авторитету.

Використання психологічних критеріїв при аналізі шкільного уроку практиканта дадуть можливість скласти психологічну характеристику практиканта як педагога. В цьому плані виявляються такі його особливості як ерудиція, педагогічний такт, вміння організувати колектив учнів, володіти собою, розподільність уваги, вміння раціонально використовувати час на уроці, логічно, доступно та цікаво викласти навчальний матеріал, підтримувати дисципліну на уроці, наявність таких вольових рис характеру як рішучість, принциповість і т. ін.

ДУЖЕ ВЕЛИКЕ значення мають психологічні знання також і в умовах проведення практикантами виховної роботи з учнями. Вже давно на сторінках педагогічної преси цілком правильно вказується на неможливість штучного розриву навчальної та виховної роботи, які складають єдність в системі комуністичного виховання.

ПО ЗАЛАХ МУЗЕЮ

ВЕЛИКА група студентів четвертого курсу філологічного факультету (російське та українське відділення) і факультету романо-германської філології закінчили навчальний рік надзвичайно цікавою практикою. Напередодні лєнінського ювілею студенти приїхали до Ленінграда і два тижні провели там, працюючи в музеї.

Протягом чотирьох років навчання в університеті ми прослухали ряд спекурсів: з історії російського живопису, історії російського театру та історії зарубіжного живопису. Три роки вчорамі, після нелегкого учбового дня, ми слухали лекції доцента Б. О. Шайкевича з історії живопису зарубіжних країн. Ми відвідували ці лекції за покликанням серця, хотіли глибше і краще знати те, про що мали лише загальну уяву. А кожна лекція розкривала перед нами щось нове, поглиблювала наші знання, яскравіше розкривала прочитане, почуте, побачене...

Велику роль в оволодінні цим курсом відіграв і той багатий ілюстративний матеріал, що широко використовувався на заняттях. Тут треба віддати належне роботі кабінету мистецтвознавства, зокрема, лаборантові В. Зінченкові.

Цей спецкурс ми й завершили влітку музейною практикою в Ермітажі під керівництвом доцента Б. О. Шайкевича. Звичайно, два тижні — це дуже мало, щоб ґрунтовно ознайомитись зі всіма скарбами Ермітажу, тому окремими залами ми тільки проходили, а в інших — годинами стояли перед тією чи іншою картиною, слухали лекції, пояснення, вивчали. Не раз боліли ноги після 4—5 годинного стояння, знесилувала втом, але нагородою було захоплююче цікаві розповіді мистецтвознавців Горбунової ті Лівшиц. Вони роз-

кривали перед нами особливості художньої майстерності великих митців, манери їх творчої лабораторії.

В Ермітажі ми познайомились з працею художників-реставраторів. Запам'яталась лекція керівника реставраційної майстерні. Він не тільки розповідав про роботу реставратора, а й ілюстрував розповідь творами, що зазнали другого народження.

Затамувавши подих прослухали ми розповідь про реставрацію картини «Юдіф» Джорджоне. Художники довго вагались перед тим, як розпочати реставрацію цього шедевру. Робота була копітка, але уінчалась успіхом.

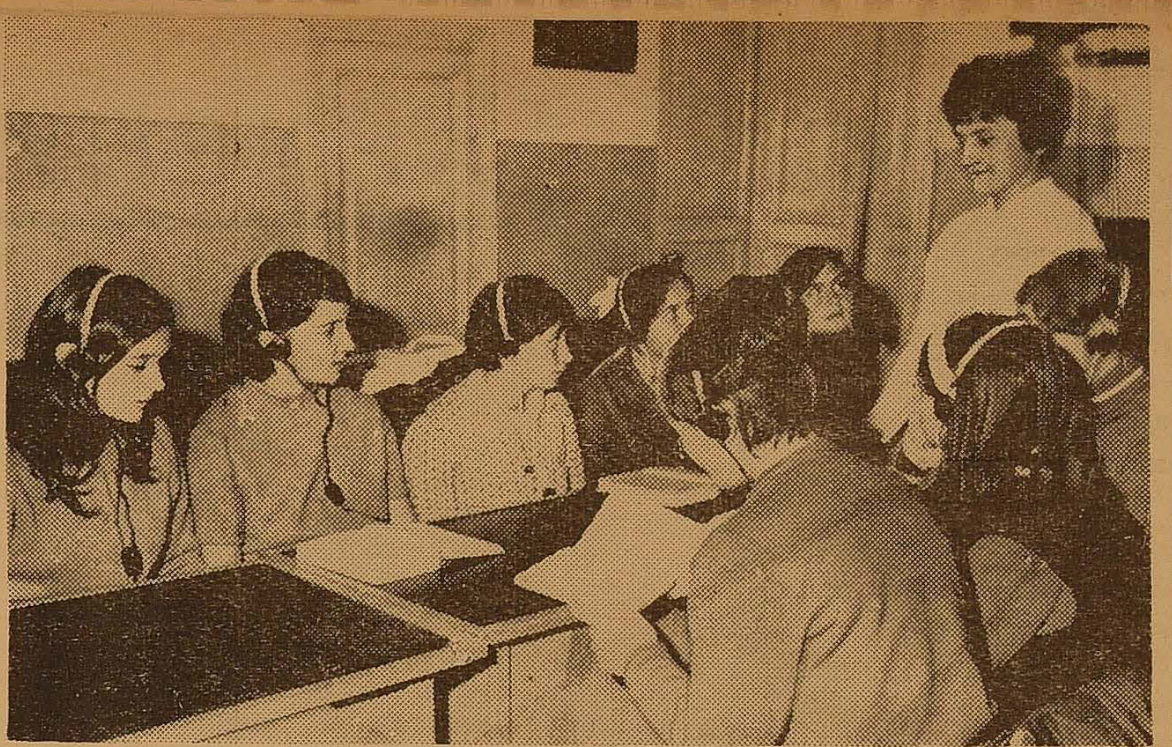
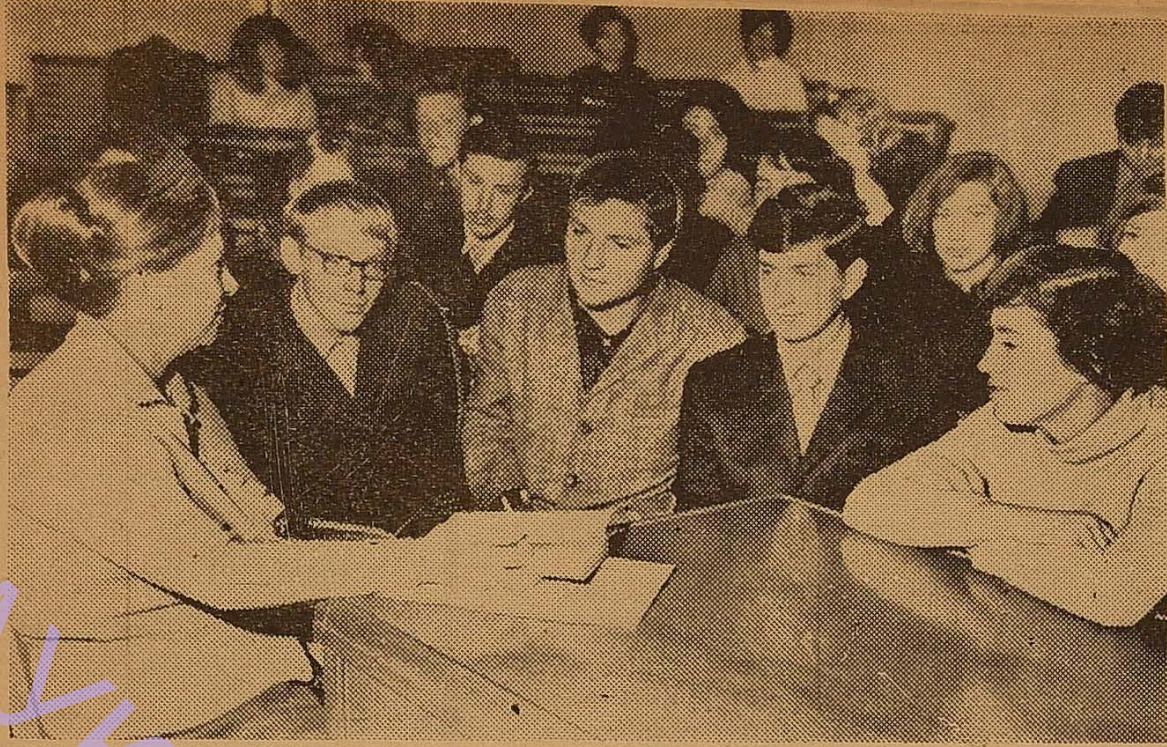
Після лекцій добирались до гуртожитку на околиці міста завжди сповнені нових вражень і почуттів. Були й труднощі, і непередбачені ускладнення, однак, при допомозі керівника і працівників Ермітажу музейна практика пройшла цікаво і корисно.

Вечорами, коли щастило дістати квитки, йшли в театр. Кожен в першу чергу хотів побувати в театрі імені М. Горького, де в той час йшли «Мішани», «Ціна», «Правду, нічого крім правди», «Генріх IV». Своєрідність режисерської роботи і акторської гри ми краще збагнули, опираючись на коментарі, на той аналіз, з якими познайомились в свій час в спецкурсі з історії російського театру.

І як все це згадалось мені і моїм товаришам тепер, коли ми перебуваємо на педагогічній практиці, коли проводимо уроки з літератури. Саме в школі ми по-справжньому відчули, яку вагу мають спецкурси і спецсеминари, що їх на протязі попередніх років проводили наші викладачі.

Лариса МАРКУШЕВСЬКА.

Напружено працюють третьокурсники-історики (фото зліва). Засвоїти курс історії нового часу їм допомагає викладач доцент І. В. Зав'ялова. З особливим інтересом взяли за навчання першокурсники факультету романо-германської філології французького відділення (фото праворуч). Старший лаборант А. Вінс проводить заняття в учбовому кабінеті.

Фото О. ЗАЙЦЕВА.

ТРИ ЗАХИСТИ

Наближається слава дата — сторіччя від дня народження В. І. Леніна. Колектив університету прагне ювілей вожда зустріти щонайкращими успіхами. Чимало вчених нашого вузу завершують роботу над дисертаціями, успішно їх захищають.

Р. А. Личковський захистив кандидатську дисертацію на тему: «Критика філософських джерел ревізії марксистської теорії відчуження». Офіційні опоненти професор І. С. Нарський з Москви та доцент В. А. Кравченко високо оцінили дослідження вченого.

На засіданні вченої ради з суспільних наук всі її члени голосували за присудження Р. Личковському вченого ступеня кандидата філософських наук.

На вченій раді механіко-математичного факультету захищав дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата фізико-математичних наук Ю. М. Шмандін. Тема його дисертації «Некоторые вопросы сходимости и суммируемости ортогональных рядов».

Офіційний опонент Н. П. Корнійчук з Дніпропетровська відзначив: робота написана доброю математичною мовою, виклад відзначається послідовністю і продуманістю, а кандидат фізико-математичних наук В. А. Андрієнко підкреслив, що дисертаційна робота Ю. М. Шмандіна являє собою серйозне наукове дослідження.

Члени вченої ради механіко-математичного факультету одностайно прийняли рішення про присудження Ю. М. Шмандіну вченого ступеня кандидата фізико-математичних наук.

Е. Б. Семенова подала до захисту дисертацію на тему: «Вивчення кінетики і механізму реакції взаємодії кремнійфтористоводневої кислоти з гідроокисом алюмінію». Дослідження було високо оцінене офіційними опонентами. На вченій раді хімічного факультету, де проходив захист, пропозиція присудити Е. Б. Семеновій вчений ступінь кандидата хімічних наук була прийнята одностайно.

ДОБА. ПЕРІОД. ЕПОХА. ЕРА.

ЯКЩО ВИ, шановні читачі, поцікавитесь назвами тривалих проміжків часу, заглянете в словники сучасної української та російської мов, то зможете виписати такі їх назви: доба, пора, година, стадія, період, епоха, фаза, етап, ера. Серед цих назв тільки перші три є слов'янськими, а інші — запозичені в різний час із класичних та європейських мов.

Всі наведені назви, незважаючи на своє різномовне походження, мають одне спільне значення — «тривалий проміжок часу». Однак, у процесі свого функціонування кожна з цих назв набула і деяких специфічних значень. І на це треба зважати, щоб їх у відповідному контексті в точному значенні вжити. На це ми й хочемо звернути увагу наших читачів, розповівши їм історію кожного слова.

Слова доба, пора, година успадковані з праслов'янської мови, в якій вони вживались у таких значеннях: доба — «зручний для якоїсь справи час», «взагалі час»; пора — «сприятливий для виконання якоїсь справи час», «взагалі час»; година — «час, коли вигідно, корисно виконати якусь справу», «взагалі час». У таких значеннях ці слова й тепер можуть вживатися: «В таку добу під горою, біля того гаю, що чорніє над водою, щось біле блукає» (Шевченко); «Посій в пору, будеш мати зерна гору»; «Сій хліб в годину — будеш їсти кожену днину» (Прислів'я).

Приблизно з XII ст. у давньоруській мові почало вживатися грецьке слово стадія. Спочатку воно вживалось тільки в значенні «міра довжини, приблизно 170 метрів», а потім і в значенні «час, потрібний на подолання цієї відстані». Тепер слово стадія переважно вживається в значенні «час, протягом якого зароджується й розвивається якесь явище, подія»: «Імперіалізм є капіталізм на тій стадії розвитку, коли склалось панування монополій і фінансово-го капіталу» (В. І. Ленін).

СЛОВО

ПРО СЛОВО

У XVIII ст. в російській та українській мовах з'явилося ще два грецьких слова — період і епоха. У грецькій мові складне слово період (пері — «навколо», годос — «дорога») спочатку вживалось у значенні «дорога, орбіта навколо небесного тіла, планети», а потім і «час, протягом якого відбувається обертання по орбіті навколо планети». Тепер слово період найчастіше вживається в таких значеннях: а) «проміжок часу, протягом якого відбувається якийсь повторюваний процес»; б) «проміжок часу, протягом якого відбувається та чи інша частина загального процесу»; «Криза і періоди промислового застою в свою чергу ще більше розоряють дрібних виробників...» (В. І. Ленін).

Слово епоха спочатку вживалось у грецькій мові в значенні «зупинка, пауза». Згодом воно термінологізувалось і стало вживатися у таких значеннях: а) «момент, час положення якогось небесного тіла», б) «момент, з якого починається лічба часу». Тепер слово епоха вживається переважно в значенні «тривалий проміжок часу з характерними лише для нього явищами, подіями»: «Епоха новітнього капіталізму показує, що між союзами капіталістів складаються певні відносини на ґрунті економічного поділу світу» (В. І. Ленін).

У другій половині XIX ст. у значенні «тривалий проміжок часу» почали вживатися у наших мовах ще три слова: фаза, етап і ера.

Слово фаза було запозичене з грецької мови, в якій воно спочатку вживалось у значенні «проявлення чого-небудь; потім — «проявлення зірки, місяця» і, нарешті, — «час, протягом якого щось зароджується, розвивається».

У такому значенні слово фаза може вживатися і тепер: «Монополія — ось останнє слово «новітньої фази в розвитку капіталізму» (В. І. Ленін).

Слово етап було запозичене з французької мови, в якій воно спочатку вживалось у значенні «пункт зупинки, постою». Згодом воно поступово набуло таких значень: 1) «пункт на шляху пересування війська, де військові частини відпочивали й одержували провіант»; 2) «пункт для зупинки заарештованих»; 3) «відстань між пунктами зупинки»; 4) «час, протягом якого долається відстань між пунктами зупинки»; нарешті — 5) «час, протягом якого відбувається якась подія». У цьому останньому значенні слово етап тепер найчастіше і вживається в літературній мові: «І робітники Росії уже під час першого етапу революції, в лютому, березні 1917 року, стали на цей шлях». (В. І. Ленін).

Слово ера в усі європейські мови було запозичене з латинської (лат. аера), в якій воно спочатку вживалось у значенні «мідний, бронзовий жетон для лічби» (аес — «мідь», «бронза», аеріс — «мідний, бронзовий»); потім — «число, з якого починають щось рахувати». І нарешті — «тривалий проміжок часу, що починається з видатної події, від якої починається лічба часу». У такому значенні слово ера і тепер уживається: «Все це робить з досягнутого нині ступеня розвитку капіталізму, — писав В. І. Ленін у 1917 р., — еру пролетарської соціалістичної революції. Ця ера почалася».

Як видно з усього сказаного, тільки слово період може бути вжите, зрештою, в значенні кожної прокоментованої назви проміжку часу. Слово доба і епоха — взаємозамінні.

Доцент А. МОСКАЛЕНКО.

ЖИТТЯ— НАУЦІ

НЕЩОДАВНО наукова громадськість нашого університету відзначала 60-річчя наукової, педагогічної і громадської діяльності професора Назара Івановича Букатевича.

Все своє життя Назар Іванович присвятив науці і підготовці молодих спеціалістів. Протягом останніх 25 років професор Н. Букатевич беззмінно керує кафедрою російського мовознавства. Коло наукових інтересів його широке і багатогранне: це етнографія і фольклор, мовознавство і слов'янознавство і, особливо, сучасна російська мова та її історія. Близько 60 робіт вченого надруковано в різних виданнях.

На IV міжнародному з'їзді славістів в 1958 році в Москві була представлена монографія Назара Івановича «Досвід історичного вивчення прийменників і прийменникових сполучень в російській літературній мові» (в двох томах), яка відома і за межами нашої країни.

Великої уваги заслуговують дослідження професора Н. Букатевича слов'янознавчого характеру, з яких частина видана в Сергєєвському університеті (Угорщина).

Професор Н. Букатевич — невтомний трудівник, ентузіаст науки, надає великого значення колективній науковій роботі кафедри. З його ініціативи і під його керівництвом на кафедрі здійснено видання праці «Нариси з порівняльної граматики східнослов'янських мов», яка одержала позитивні відгуки як в нашій країні, так і за її межами. На кафедрі здійснюється також робота по збиранню і систематизації матеріалів російських говірок Одеської області, в якій бере участь Назар Іванович.

Нинішнього року професор Н. Букатевич очолив відповідальну роботу кафедри по підготовці і проведенню 100-річчя з дня народження В. І. Леніна.

Назар Іванович поєднує плідно наукову роботу з великою педагогічною діяльністю. Улюбленими його курсами є старослов'янська мова, історична граматика російської мови, історія російської літературної мови, а також різні спецкурси і спецсеминари. Назар Іванович прагне передати своїм слухачам максимум знань, прищепити їм любов до філологічної науки, до рідної мови і педагогічної діяльності.

Невтомний, жвавий інтерес до різних проблем філології, любов до науки і глибокі знання Назара Івановича забезпечують високий рівень його наукової і педагогічної роботи.

Доцент С. САВИЦЬКА.

ПОЧАТКІВЦІ

Цього року до нашого університету прийшло чимало молоді, яка працює в поетичному жанрі. Особливо, та це й природньо, багатий нею філологічний факультет.

До редакції надійшли поезії початківців. Серед них — вірші студентів-філологів першого курсу Василя Піддубняка, Миколи Онищенко та Наталії Могили. Звичайно, їх набагато більше і незабаром наша газета «За наукові кадри», напевне, познайомить з ними читачів.

Доцент

П. МАРКУШЕВСЬКИЙ.

МРІЯ

Глянь, яке щастя, кохана,
Море безкраїх хлібів,
Ласкою сонця уткане,
Золотом лле воно спів.
Хочу я разом з тобою
Неба відчуті блакить,
Сонця торкнутись рукою,
Серце своє запалить.
Поле іду до світання,
Там, не дихнувши, стою.
Щоб не злякаться сподівання,
Мрію хорошу свою.

М. ОНИЩЕНКО.

Але, на жаль, збереглася ще в деяких школах, які, звичайно, не можуть бути названі передовими, тенденція розділяти єдиний педагогічний процес на два окремі процеси: навчання та виховання. Психологічну основу цієї тенденції складає нерозуміння того, що кожний процес навчання є одноразово з тим і процесом виховання деяких рис людської вдачі і, навпаки, виховання будь-яких навичок, звичок, поглядів, почуттів, певних вольових рис характеру тощо тісно пов'язане з придбанням різних знань та вправами, у застосуванні їх на практиці, тобто вміщує в собі елементи навчання.

Тому головна психологічна вимога до виховної роботи в школі полягає в тому, щоб в кожному педагогічному акті знаходити виховний компонент і повністю його реалізувати.

Уся система комуністичного виховання побудована так, що кожна навчальна дисципліна, кожний захід в галузі позакласної чи позашкільної роботи містять в собі своєрідне виховне значення, яке впливає із суті даного педагогічного процесу. Тому робота пси-

Закінчення. Поч. на 2-й стор.

АНТЕНИ

О, як безмежно я люблю антени,—
Вістря чуття віків далеких...

* * *

Я антеною хочу бути,
Щоб нечутне в душі відчутти...
І поетом, щоб все відтворить:
І берізковий гам у полі,
І людські відчуття, і болі,
Й повну звуків сяйних блакить.
Я антеною хочу бути,
Щоб на світ поглядати не скуто,
А ловить всі порухи життя,
Що безмертям жагучим дише:
Далі гук, вечора тишу...
Наді мною — безмежся стяг.
Я антеною хочу бути,
Щоб нечутне в душі відчутти.

* * *

Стою на хрещатій дорозі любові,
Лиш звідавши кванно, де радість, де муки,
Стою, як непервність в написанім слові...
І лагіддю тиша спадає на руки.

ВЕЧІРНЄ

По тополях котилося сонце до обрію,
На променях тиша пливла нечутно.
І всміхалась усмішкою доброю,
У відсвіток заходу вкутана.

В. ПІДДУБНЯК.

КОНВАЛІЇ

Розгубили конвалії
цвіт у траві,

Наче ноти розсипала
пісня.

Я б могла їх збирати
до ясної зорі

В ніжнолице янтарне
намисто.

Та не можу квіток
чарівних відшукати

(Розгубилася
в тисячоцвітті),

А мелодії все
пелюстками летять

На долоні
сімнадцятиліття.

Розгубили конвалії
цвіт у траві...

Н. МОГИЛА.

☆

На педагогічній практиці.

Фотоетюд Г. МЯГКОВА.

☆

ВСІМ,

ВСІМ,

ВСІМ!

СТУДЕНТАМ ВСІХ КУРСІВ І
ФАКУЛЬТЕТІВ! ВИКЛАДАЧАМ
І ВЧЕНИМ УНІВЕРСИТЕТУ!
ВСІМ, ХТО СХИЛЬНИЙ ВИ-
СЛОВЛЮВАТИ СВОЇ ДУМКИ
НА ПАПЕРІ ТА ВВАЖАЄ, ЩО
ВОНИ ЯВЛЯЮТЬ СОБОЮ ПЕВ-
НИЙ ІНТЕРЕС ДЛЯ ІНШИХ.

МИ ЗАПРОШУЄМО ВАС
СПІВРОБІТНИЧАТИ В НАШІЙ
ГАЗЕТІ, СТАТИ НАШИМ КО-
РЕСПОНДЕНТОМ. ДЛЯ ЦЬОГО
ПОТРІБНІ ЛИШЕ БАЖАННЯ
ТА ЛЮБОВ ДО НЕСПОКІЙНОЇ,
АЛЕ ЖВАВОЇ ЖУРНАЛІСТ-
СЬКОЇ СПРАВИ.

МИ ЗАПРОШУЄМО НЕ ТІЛЬ-
КИ ТИХ, ХТО ПРАЦЮВАВ У
ГАЗЕТІ, ЗНАЙДУТЬСЯ ЦІКАВІ
ДОРУЧЕННЯ І ДЛЯ ТОГО, ХТО
НЕ ПИСАВ У СВОЄМУ ЖИТТІ
ЖОДНОЇ ЗАМІТКИ В ГАЗЕТУ.
А СКІЛЬКИ ЦІКАВИХ СПРАВ
У НАС Є ДЛЯ ТИХ, ХТО ЗА-
ХОПЛЮЄТЬСЯ ФОТОГРАФІЄЮ,
МАЛЮВАННЯМ!

ЧЕКАЄМО ВАС, ДРУЗІ, В РЕ-
ДАКЦІЇ!

ЗНАЙТИ НАС ПРОСТО: ВУ-
ЛИЦЯ ПЕТРА ВЕЛИКОГО, № 2,
ГОЛОВНИЙ КОРПУС УНІВЕР-
СИТЕТУ, КІМНАТА № 31.

НАШ ТЕЛЕФОН: 39-68-41.

ПРИХОДЬТЕ, ПИШІТЬ, ДЗВО-
НІТЬ!

го такт, його вміння зацікавити
учнів, працювати з колективом в
цілому).

ОХОПЛЮЮЧИ усі ділянки пе-
дагогічної практики, психоло-
гічне керівництво організує ще
спеціальні психологічні досліджен-
ня, які виконуються силами прак-
тикантів та скеровані на поліп-
шення роботи школи. Сюди від-
носяться, наприклад, вивчення
причин неуспішності окремих уч-
нів та низької успішності деяких
учнівських колективів, складан-
ня індивідуальних психологічно-
педагогічних характеристик учнів
та характеристик класних колек-
тивів, вивчення учнівських інте-
ресів (професійних, пізнавальних,
літературних, театральних, техні-
чних, інтересів телеглядача та ін.).
Усю цю роботу в період педагогіч-
ної практики виконують викладачі
кафедр психології і педагогіки у
тісному зв'язку з методистами
університету і педагогічними ко-
лективами шкіл.

Зараз, коли педагогічна прак-
тика студентів проходить в період
підготовки до великої історичної
дати — 100-річчя від дня народ-
ження В. І. Леніна, робота, яку
ми висвітлюємо, повинна пройти з
найбільшим успіхом.

Доцент Л. ДРАГОЛІ.

В ШКОЛІ

ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ КЕРІВНИЦТВА ПЕДАГОГІЧНОЮ ПРАКТИКОЮ СТУДЕНТІВ

холога в школі повинна охоплю-
вати усі без винятку моменти пе-
дагогічної діяльності практикан-
тів.

Вже під час підготовки прак-
тиканта до уроку в школі треба йо-
му допомагати поруч з пізнаваль-
ним значенням даного навчально-
го матеріалу та методів його ви-
кладання знайти їх виховну цін-
ність. Те ж саме слід робити і
при підготовці практиканта до ви-
конання різного роду позауроч-
них доручень: проведення вихов-
ної години на військово-патріотич-
ну тему, на теми комуністич-
ної моралі, естетичні, наукові те-
ми, проведення комсомольських,

піонерських, класних зборів; про-
ведення культпоходів по місцях
нашої радянської слави, по інших
цікавих історичного значення міс-
цях; екскурсії до різних музеїв;
вечорів зустрічі з передовими ра-
дянськими людьми; роботи, пов'я-
заної з випуском шкільних та
класних стінгазет, та інших захо-
дів.

Готуючись до проведення кож-
ного з них, практикант повинен
в першу чергу усвідомити його
виховну суть і на цій підставі
уявити для себе той ефект, якого
слід чекати від даного заходу, на-
приклад: виховання певних рис
радянського патріотизму; вихо-

вання комуністичних поглядів, по-
чуттів, навичок та звичок, певно-
го стилю поведінки, формування
інтересів до науки, мистецтва, тех-
ніки, спорту.

Розв'язання цих питань допомо-
же з'ясувати, які методи слід за-
стосувати під час проведення да-
ного заходу, щоб досягти його
мети та викликати активність уч-
нів. Аналізуючи ці заходи після
їх проведення, доцільно орієнтува-
тися на усі ці критерії і з цієї то-
чки зору охарактеризувати пове-
дінку учнів (їх самодіяльність,
активність, ініціативність, уваж-
ність, дисциплінованість) та по-
ведінку практиканта-учителя (йо-